

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Serie de autor

Patrick Modiano

Respectiv, PATRICK MODIANO s-a născut în 1945, în Boulogne-Billancourt, dintr-un tată evreu italian și o mamă belgiană. În liceu îl întâlnește pe Raymond Queneau, care îl introduce în lumea literară și care-i citește manuscrisul primei sale cărți înainte de publicare, în 1968: *La Place de l'Étoile*, care a câștigat Premiul „Roger Nimier“ și Premiul Fénéon. Modiano este un scriitor extrem de prolific, publicând, de-atunci, câte un roman la un interval de maximum trei ani. Dintre cele peste treizeci de cărți ale sale, la editura Art au apărut: *În cafeneaua tinereții pierdute* (2012), *Câinele-fantomă* (2014), *Caterina Categoric* (Arthur, 2014), *Suspendarea pedepsei* (2015); o a cincea, *Flori de ruină*, este în curs de apariție.

Cărțile sale sunt traduse în peste treizeci de limbi străine, primind de-a lungul vremii, în Franța sau în străinătate, nenumărate premii: Premiul Prince Pierre de Monaco (1984), Marele Premiu pentru Literatură „Paul Morand“ (2000), Premiul Mondial „Cino del Luca“ (2010), Premiul BnF, Premiul „Marguerite Duras“ (2011), pentru ca, în fine, în 2014 Academia Suedeză să îi decerneze premiul Nobel pentru „arta memoriei cu care a evocat cele mai greu de pătruns destine umane și existența sub Ocupație“.

Suspendarea pedepsei

Traducere din limba franceză
de Constantin Abăluță

Prefață de Olivier Adam

EDITURA
ART

Redactor: Iulian Curuia
Tehnoredactor: Angela Ardeleanu
Copertă: Alexandru Daș
Ilustrație copertă: Mircea Pop

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MODIANO, PATRICK

Suspendarea pedepsei / Patrick Modiano;
trad. de Constantin Abăluță. – București : Art, 2015

ISBN 978-606-710-174-4

I. Abăluță, Constantin (trad.)
821.133.1-31=135.1

Patrick Modiano
Remise de peine

Copyright © Éditions du Seuil, 1988

Copyright © Points, 2013, pentru prefața scrisă de Olivier Adam

© Editura ART, 2015, pentru prezenta ediție

PREFAȚĂ

N-aveam douăzeci de ani când am citit *Suspendarea pedepsei* pentru întâia dată. Și lectura asta a coincis, mai mult sau mai puțin, cu începutul poveștii care mă leagă de cărțile lui Patrick Modiano. Nu știu care a fost prima dintre ele. *Călătorie de nuntă* poate. *Cartier pierdut*. *Flori de ruină*. *Bulevardele de centură*. Nu mai știu. În schimb îmi amintesc că a fost una dintre acestea. Și tot așa îl văd pe fratele meu cumpărând o carte în format de buzunar de la un chioșc Hachette din gara Juvisy, căci o lăsase la noi pe aceea pe care avea de gând s-o citească pe drum către universitatea pariziană unde studia dreptul. Pe el mi-l amintesc năvălind în camera mea cu pereți de-un galben spălăcit unde trona un afiș miraculos de modianesc, dacă mă gândesc bine, fațada misterioasă, zgâriată de mărciniș și roasă

Respectiv de iederă, a unei vile pe care ți-o închipu-
iai franciliană și pe care se-aprindea
brusc lumina unei ferestre, portal înalt
și grădină abia schițată, siluete-ntrezări-
te, urme, fâșii din vieți închipuite, o ima-
gine parcă țâșnită chiar din această carte,
a cărei geografie este mai puțin cea a
Parisului dispărut, atât de specifică auto-
rului, cât cea a suburbiilor îndepărtate,
„care nici n-au luat încă ființă“, orașele
calme și-nstărite rătăcind undeva la mar-
ginea câmpiilor, pe care mi s-a întâmplat
să le întrezăresc cu prilejul cutărui ori
cutărui examen de pian care mi se soli-
cita în împrejurimile regiunii Essonne. Îmi
aduc aminte de el cum mi-a dat cartea
spunându-mi: „ia-o, trebuie s-o citești, ar
trebui să-ți placă“, și de mine însumi dân-
du-i ascultare și citind-o pe nerăsuflăte,
și de încântarea care m-a cuprins. Bine-
înțeles că totul era acolo, numele străzilor,
anualele, straturile temporale suprapuse,
siluetele tulburi, disparițiile, trecutul de
nemărturisit, umbra colaboraționismului
și a străzii Lauriston, anchetele ca niște
rătăcirii, vizitele dubioase, singurătatea,
abandonul, tatăl intermitent cu activități

Respectiv și deplasări îndoielnice, mama actriță mereu între două turnee, absența oricărui pedigree, pudoarea și eleganța, teama și durerea reținute, zonele vagi și găurile negre, în sfârșit, toată această mitologie nespus de prețioasă și unică purtată de misterul unei fraze cu sunet nemaiîntâlnit, melancolic și ușor, totuși atât de simplu, fără caracteristici aparente, fără efect imediat, fără semne exterioare de bogăție. Zilele următoare m-am dus la bibliotecă și-am devorat tot ce aveau de acest autor. Iar apoi cărțile de la magazinele cu preț redus din cartierul Saint-Michel și banii pe care-i economiseam de mai multe luni sărind peste mesele de prânz mi-au îngăduit să completez și astfel să ajung la zi: nu-mi rămânea decât să pândesc și următoarele apariții, quasi-anuale, întâlniri pe care nu le-am ratat niciodată, care nu m-au dezamăgit niciodată, ci, din contră, m-au încântat într-atât că-mi pare că fiecare nouă carte îmi sporea nerăbdarea cu care o așteptam pe următoarea, arzând să dau la o parte acest vâl pe care crezi că-l ridici cu fiecare nou volum, care finalmente va dezveli

alte văluri, pe care te vei grăbi să le ridici la rândul lor, fără să știi prea bine dacă în cele din urmă lucrurile se lămuresc ori nu încetează să-și adâncească misterul... Îmi amintesc de acele luni de lecturi prelungite ca de-o perioadă minunată, vrăjită cumva. Erau primele mele luni la Paris, îmi făceam studiile nu departe de Bois de Boulogne, colindam librăriile și cinematografele de artă și experimentale din cartierele Latin și Saint-Germain-des-Prés, întâlnind uneori prieteni pe străzile liniștite ale orașelor de la periferie, mai burgheze decât cele din care proveneam, și unde mă duceau în fiecare week-end vagoanele RER. Evoluam într-unul din aceste romane, colindam în decorurile lor, eram unul dintre personajele lor, sau măcar unul dintre frații lor, unul dintre descendenți. Totul comunica, se întretăia, propria-mi viață și cărțile care o nuanțau, o recompuneau, o răsuceau într-o confuzie de realitate și ficțiune. Totul se potrivea: locurile, impresia de a duce o viață dublă, lungi plimbări prin fața imobilelor cu ferestrele aprinse, nume citite în holuri de blocuri, totul

Respectiv într-o lumină deosebită, a unui prezent saturat de trecut și proiectat în viitor, a unei prezențe nesigure și vagi. Geografia mea intimă evolua, permuta, suprapunea teritoriile originare, absolut periferice, mărginașe, cu acelea în care evoluam de atunci încolo, și care retrasau, precizau, reinventau romanele lui Patrick Modiano. Pândeam peste tot silueta lui înaltă, eu care acordam atâta atenție cărților și mult mai puțină autorilor, eu care eram atât de puțin interesat de cei ce rămâneau în umbră, sau în cărțile pe care le iubeam, îmi închipuiam că-l văd apărând peste tot, în apropiere de Luxembourg, pe bulevardul Victor Hugo, de-a lungul iazurilor din Bois de Boulogne, dar asta nu s-a întâmplat niciodată, sau doar abia acum câteva zile, în timp ce începeam să scriu aceste rânduri, întâlnindu-l prin preajma raioanelor unei librării de cărți ieftine, în același timp clar și îndepărtat, îmbrăcat într-un lung impermeabil bej, ca un semn anume, așa cum faci cu ochiul, o stranie coincidență, „bizară“ s-ar putea spune, pe drept cuvânt. Bineînțeles că nu l-am abordat, n-am îndrăznit. Dar faptul

Respectiv că asta ar fi putut fi doar o iluzie spune destule despre importanța pe care a căpătat-o în ochii mei și despre admirația pe care i-o port și care-l înalță la rangul de mit personal. De altfel, prin prisma îndepărtării, îmi dau seama cât din amintirile reale ale acelor primi ani la Paris s-a substituit parțial romanelor pe care le devoram pe atunci, și cum aceste două „povestiri“, una dispărută, dar aparținându-mi la propriu, cealaltă înfășurată în pagini al căror autor nu sunt și care în realitate nu spun nimic despre mine, au devenit de-atunci încoace imposibil de deosebit. Iată puterea operelor care te răscolesc în profunzime. Ele se atașează de textura propriei tale vieți până când devin inseparabile. Și recitind zilele acestea *Suspendarea pedepsei*, îmi apare clar cât de mult a forjat peisajul meu mental, și în consecință decorurile, conținutul, textura textelor mele, chiar dacă asta nu-i evident decât pentru mine, chiar dacă urmele aparente ale acestei influențe sunt aproape invizibile, sau atât de subterane că nu pot fi citite de priviri exterioare. Și totuși ea rămâne fundamentală

și plasează, și alături de Annie Ernaux, Raymond Carver sau Henri Calet, pentru alte motive și sub alte manifestări, cărțile lui Patrick Modiano la un etaj special printre operele care mă interesează: acela unde se-nghesuie autorii care m-au bulversat definitiv, transformat, modificat, ca individ și ca autor deopotrivă.

Recitind, așadar, romanul *Suspendarea pedepsei* douăzeci de ani după ce l-am descoperit, și asta când, preocupat să recuperez o întârziere imposibil de recuperat (față de cine? față de ce? Pentru a contrazice ce senzație de impostură? Ce impresie de ilegitimitate?) nu-mi aloc niciodată timp ca să recitesc cărțile și autorii care m-au întemeiat, asta când memoria mea este atât de scurtă și atât de ciuruită că-mi pare că veșnic șterge tot ce a fost mai înainte, că înaintez rămânând obsedat de ceea ce se pierde-n acest fel, această permanentă gaură neagră lărgindu-se fără-nctare, recitindu-l, deci, mă uimește cum cartea asta a putut lăsa urme, concomitent precise și nesigure, așa cum se cuvine atunci când îl evoci pe Patrick Modiano: casa în care

Respect Patrick și fratele său sunt abandonați de către părinții care le sunt atât de puțin părinți, fațada năpădită de iederă și străzile înconjurătoare, femeile care se perindă neîncetat pe-acolo, banda de școlari, castelul părăsit al marchizului de Caussade, circul și accidentul de trapez, o mașină americană, o haină de cow-boy, numele unui local de noapte, aparițiile fugitive ale tatălui, garajele pariziene, tovărășia adulților a căror viață îți scapă, ocupațiile lor pe care doar le bănuiești după câteva indicii, piese dispartate, semne parțiale și adesea indescifrabile. Și pe deasupra această senzație de abandon, înfricoșătoare cumva, de angoasă mocnită, și chiar de irealitate, care-i pentru mine sinonimul copilăriei așa cum am resimțit-o, clădită pe nisip, strecurându-se tot timpul printre degete, nesigură, fără contur nici centru, pământ moale pe care calci, înaintezi orbește, nezarind decât fâșii dintr-un amestec de prezență și absență îngemănate, lăsându-te să ieși din adolescență tot atât de nestatornic și imprecis, fără rădăcini și fără identitate, câine ce și-a pierdut zgarda de la gât.

Respect Această impresie pe care Modiano o definește astfel într-o altă carte de-a lui, și care pare a se aplica perfect și romanului *Suspendarea pedepsei*, constituind orizontul și programul cărții: „Evenimentele pe care le voi evoca până la douăzeci și unu de ani, le-am trăit în transparență – acest procedeu care constă în a face să defileze în planul secund peisajele, în timp ce actorii rămân immobili pe platoul unui studio. Aș vrea să traduc această impresie pe care mulți alții înaintea mea au resimțit-o: totul defila în transparență și eu încă nu puteam să-mi trăiesc viața mea.“

De altfel în lumina cărților care au urmat, în mod special a celei care ne invită să le clarificăm, *Un pedigree*, *Suspendarea pedepsei* capătă, în ansamblul operei lui Patrick Modiano, o tentă foarte specială, o nuanță unică. Întâi de toate pentru că este vorba de unul dintre rarele texte care se prezintă ca direct autobiografic, sau care ne oferă cu franchețe această iluzie, Modiano părând că se pune în scenă sub propriul său prenume, deformat cu această ocazie într-un emoționant, căci

Respectiv neobișnuit de intim, familiar, „Patoche“, și desenând încă o dată, cu acel amestec de precizie și de îndoială propriu amintirii, un episod din copilăria care de-acum înainte și-o știe a fi a sa, azvârlit dintr-un internat în casa unor prieteni cu trecut tulbure, care-și petrec timpul în mod misterios, așteptând o mamă actriță și-un tată cu ocupații tot atât de îndoielnice ca trecutul și relațiile sale, toate legate într-un mod sau altul de marea învălmășeală a Ocupației, să dea un semn de viață și să-i recupereze preț de câteva zile, săptămâni sau luni, înainte de a-i încredința altor locuri și altor oameni.

De fapt nici n-are importanță dacă toate acestea sunt veridice sau nu, ceea ce emoționează aici este cu siguranță efectul de lumină, acela de poveste dezarmantă, vizibilă pe loc, la cea dintâi privire, și care te impresionează. Și, în același timp, această vână autobiografică aparentă rămâne țesută de-o atât de mare tulburare, de atâtea incertitudini și întrebări. Parcă adâncind misterul pe care are aerul că-l spulberă. De parcă, aflat în propria sa căutare, Modiano ne-ar arăta cu probe

Respect că absența transpunerii ficționale, sau aparența ei, fidelitatea, reală sau mimată, față de veridicitate nu garantează nimic, niciun adevăr indiscernabil, nicio spulberare a îndoielilor sau a ambiguității.

Și pentru că se petrec la nivelul copilăriei, cu percepțiile și descumpănirea care sunt intim legate de ea, ne pare că însuși Modiano ne dictează aceste amintiri. Crâmpeie: firește, cele ale unei memorii sfâșiate, incomplete, cât și cele ale copilăriei petrecute printre adulți, cei zăriți prin uși întredeschise, distanța etajelor unde se află camerele noastre, abia îngăduindu-ne să percepem lucrurile ca pe niște ecouri surde, țâșniri deformatate, discuții înăbușite și clinchet de tacâmuri, zgomot de motoare îndepărtându-se mereu. Frânturi dintr-o lume adultă căreia nu-i înțelegi decât superficial mizele și secretele, parcă așezat în fața unui televizor cu sonorul oprit în mijlocul filmului, nepuțând să te încrezi decât în gesturi pe care urmează să le interpretezi, fără să știi contextul, dedesubturile, ignorând până și identitatea precisă a protagoniștilor.

Respect pe În acest vast joc de domino, de văluri la care ne invită opera lui Modiano, nu încetez încă de la apariția lui să mă cramponez de lectura romanului *Un pedigree*, înlocuind autorul chiar în propria sa anchetă, dublând-o cu a mea. O anchetă asupra anchetei, într-un sens. Pe care cred că fiecare cititor o duce în secret, pe firul cărților și-al anilor. Perioada evocată în *Suspendarea pedepsei* nu ocupă aici decât în jur de o pagină. „Între Jouy-en-Josas și Paris, mister al acestei suburbii care încă n-apucase să fie una adevărată. Castelul în ruină și, în fața lui, tăpșanul cu iarbă înaltă unde ne înălțam zmeul. Pădurea din Metz. Și roata cea mare a morii de apă din Marly care se-nvârtea cu zgomot și prospețime de cascadă.“ „Neîncetatul du-te-vino al unor femei stranii (...) printre care Zina Rachevsky, Suzanne Baulé, zisă Frede, directoare la Carroll's, un local de noapte pe strada Ponthieu și o anume Rose-Marie Krawell, proprietara unui hotel pe strada Vieux-Colombier, și care conducea o mașină americană. Toate aceste femei purtau haine și pantofi bărbătești, și Frede, o

cravată (...). Într-o seară, (...) tatăl meu (...) mă întreabă ce aș vrea să fac în viață. Nu știu ce să-i răspund.“ Opera lui Modiano este un fascinant *work in progress* sub cerul liber. Fiecare carte are o dublă semnificație. Invitându-ne s-o judecăm în deplina sa autonomie de operă terminată, rotunjită asupra ei însăși, și în același timp ca nouă piesă a unui puzzle unde nimic nu se potrivește niciodată până la capăt, anumite părți rămânând până la capăt „goale“, pe când altele sfârșesc prin a lua contururi de-o precizie tot mai rafinată. Desigur, așa se petrec lucrurile și cu tatăl său, marea problemă a operei modianești, căruia îi află aici prezența fugitivă, precum și ecourile indirecte, pe parcursul evocării „străzii Lauriston“. Rudy, fratele său, dimpotrivă, pare, prin prisma întregii opere, un centru absent, o tăcere asurzitoare. Totuși, la pagina la 44 din *Un pedigree*, se poate citi limpede, lucru asupra căruia Modiano nu mai revine pe tot parcursul cărții: „În februarie 1957 mi-am pierdut fratele. (...) Lăsând la o parte pe fratele meu Rudy și moartea lui, cred că nimic

Respectiv din tot ce voi relata aici nu mă privește în profunzime. “ Ceea ce neliniștește cu atât mai mult în *Suspendarea pedepsei*, ceea ce îți strânge inima citind aceste rânduri, este chiar această evocare, fugitivă și totodată omniprezentă, pudică, delicat evazivă, imprecisă și fără comentarii, discretă, dar atât de rară că devine absolut izbitoare, a fratelui mai mic al lui „Patoche“. În această privință, romanul *Suspendarea pedepsei* este bulversant și, departe de a constitui o digresiune minoră la una din operele modianești, pare că însuflețește un motor secret: a grava pe pagină momentele trăite de cei doi frați, aceste memorii ale unui timp de care-ți poți încă aminti pronunțând cuvintele: eu și fratele meu.

Olivier Adam